

Vaardigheid 8

Oefening 'De essentiële onderdelen van het verkeer in de stad begrijpen'

Verbeterbundel voor de leerkracht

NB: Aan de hand van deze bundel kan je samen met jouw leerlingen enkele verkeersborden overlopen die betrekking hebben op voetgangers, evenals enkele ingewikkelde en/of potentieel gevaarlijke situaties die kinderen op straat kunnen tegenkomen.

Verkeersveiligheid

Weet jij wat 'verkeersveiligheid' betekent?

Verkeersveiligheid staat voor alle regels die verkeersongevallen kunnen helpen voorkomen, en die ervoor zorgen dat je veilig kan verplaatsen op de weg.

1. Ken jij de regels voor verkeersveiligheid?

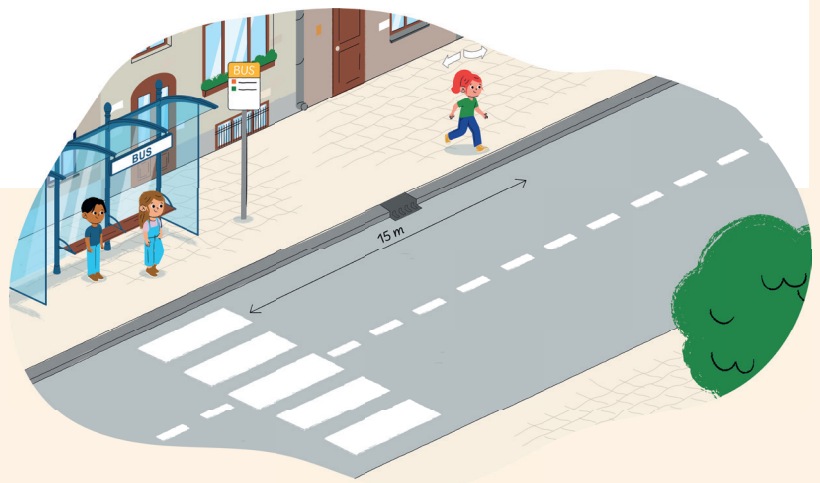
We gaan eens kijken wat jij al allemaal weet over verkeersveiligheid.
Antwoord op de volgende tien vragen.

Vraag 1

Je wil oversteken en ziet verderop in de straat een zebraad. Moet je naar het zebraad om over te steken, of mag je oversteken waar je bent?

~~A. Ik mag oversteken waar ik ben.~~

B. Ik moet oversteken op het zebraad, want het ligt op minder dan 20 meter bij me vandaan.

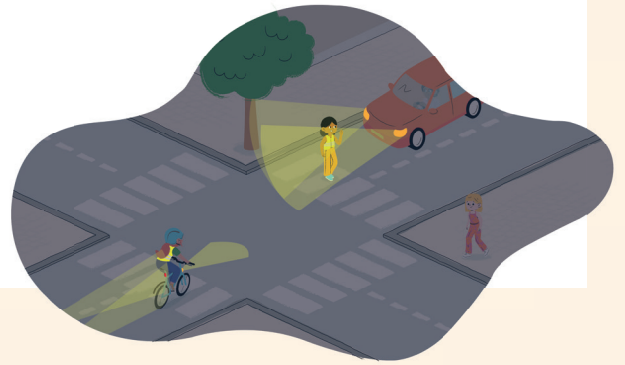
Suggesties voor de bespreking van vraag 1 in de klas

- De officiële regel zegt dat je het zebraad enkel moet gebruiken als het zich op een afstand van minder dan 20 meter bevindt.
- Om het voor kinderen eenvoudiger te maken en om veilig gedrag te stimuleren, leer je hen best dat ze het zebraad moeten gebruiken als ze er in de straat één kunnen zien (dus ook als dat meer dan 20 meter verderop is). Kinderen kunnen afstanden over het algemeen nog niet goed inschatten.
- Vragen die je aan je leerlingen kan stellen:
 - Steek jij altijd over op een zebraad?
 - Waarom is het belangrijk om daar over te steken? *Omdat bestuurders er zich op die plek aan verwachten dat er iemand kan oversteken, en omdat bestuurders voorrang moeten geven aan voetgangers op het zebraad. Opgeliet, VOORRANG is NIET hetzelfde als VEILIGHEID.*
 - Wat kan je zeggen tegen je vrienden of tegen je ouders, als die niet op een zebraad oversteken?

Vraag 2

Wat moet ik aandoen om 's nachts en bij somber weer goed zichtbaar te zijn in het verkeer?

- ~~A. Fluo kledij.~~
- B. Kledij met grijze fluorescerende banden.

Suggesties voor de bespreking van vraag 2 in de klas

- Fluo kledij reflecteert niet. De grijze strepen erop doorgaans wel.
 - Wat draag je best overdag? *Fluo kledij of kledij met een felle kleur.*
 - Wat draag je best in het donker? *Reflecterende elementen.*
- In het donker maken reflecterende stroken (vaak grijze stroken) je zichtbaar tot op 150 meter, dat is meer dan de lengte van een voetbalveld! Met licht gekleurde kledij ben je slechts zichtbaar tot op 50 meter, en met donkere kledij tot op 20 meter.
- Vragen die je aan je leerlingen kan stellen:
 - Mogen alleen fietsers een fluohesje dragen? *Nee, voetgangers mogen ook een fluohesje aandoen.*
 - Denk je dat je je veiliger kan verplaatsen als je beter zichtbaar bent?
 - Ga ik in de fout als ik onderweg geen fluohesje draag? *Nee, automobilisten moeten sowieso heel oplettend zijn om alle andere weggebruikers te kunnen zien. Maar als iedereen zijn best doet (jij door jezelf zichtbaarder te maken), wordt de weg voor iedereen veiliger.*

Vraag 3

Je steekt over op een zebrapad bij groen licht, MAAR een auto draait naar jou toe omdat het licht voor hem ook op groen staat. Wat moet je doen?

- A. Ik steek verder over, maar ik controleer of de autobestuurder me wel gezien heeft en of hij stopt om me verder te laten oversteken (oogcontact, handgebaar ...).
- ~~B. Ik steek over zonder verder te kijken, want de autobestuurder moet mij voorrang geven.~~

Suggesties voor de bespreking van vraag 3 in de klas

- Zelfs als het licht op groen staat, moet je altijd voorzichtig zijn wanneer je wilt oversteken.
- VOORRANG is NIET hetzelfde als VEILIGHEID.
- Vragen die je aan je leerlingen kan stellen:
 - Kijk je naar beide kanten en naar achter over je schouder voordat je oversteekt, zelfs als het licht op groen staat?
 - Welk ander voertuig zou je kunnen kruisen als het licht voor voetgangers op groen staat? *Een fiets: zie volgende vraag.*

Bonusvraag: Je steekt over wanneer het groen is, maar het licht springt op rood tijdens je oversteek. Wat moet je doen?

- Ik keer terug naar het voetpad waar ik vandaan kom en wacht tot het licht weer op groen springt.
- Ik begin te lopen en haast me om mijn oversteek af te maken.
- **Ik steek rustig verder over, kijkend naar beide kanten - het verkeerslicht voor auto's wordt pas enkele seconden later groen.**

Vraag 4

Kijk naar de situatie op de tekening. Mogen fietsers hier doorrijden als het licht op rood staat?

~~A. Fietsers moeten stoppen voor het rode licht.~~

B. Fietsers mogen hier rechts afslaan, zelfs als het licht op rood staat, zoals het verkeersbord aangeeft.

Suggesties voor de bespreking van vraag 4 in de klas

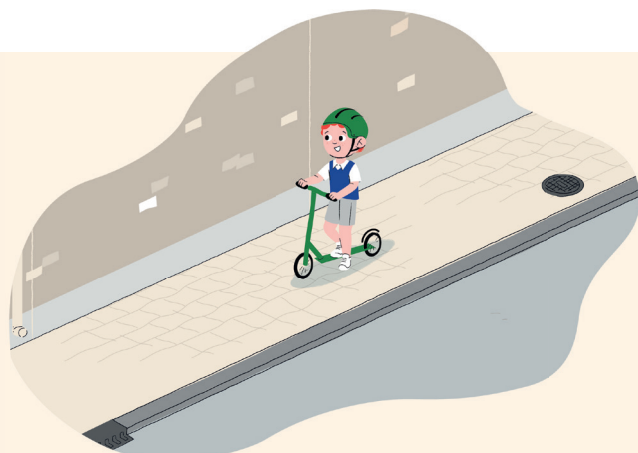
- Fietsers mogen alleen door het rood rijden als er een verkeersbord staat dat dit aangeeft.
- Het verkeersbord kan aangeven dat fietsers naar rechts of rechtdoor mogen gaan, maar nooit naar links. Kijk naar de pijl om te weten in welke richting je mag doorrijden.
- Fietsers hebben in dat geval **GEEN VOORRANG**. Ze moeten voorrang verlenen aan voetgangers die oversteken omdat het voor hen groen is.
- Als voetganger moet je goed opletten bij het oversteken, voor het geval een fietser je niet heeft gezien.
- Vragen die je aan je leerlingen kan stellen:
 - Heb je al eens fietsers door het rood zien rijden?
 - Heb je zelf als fietser deze verkeersborden als eens gezien, en ben je dan doorgereden?

Vraag 5

Mag je met een step op het voetpad rijden?

~~A. Ja, met een step mag ik rijden waar ik wil.~~

B. Als ik stapvoets step (aan dezelfde snelheid als de voetgangers), mag ik op het voetpad rijden. Als ik sneller step, moet ik op het fietspad rijden.

Suggesties voor de bespreking van vraag 5 in de klas

- Als je met je step sneller gaat dan een voetganger, moet je op het fietspad rijden, of op de rijbaan als er geen fietspad is.
- Als je met je step op het voetpad wil rijden, moet je de snelheid van de voetgangers aanhouden. Je mag dus niet sneller gaan dan zij.
- Vragen die je aan je leerlingen kan stellen:
 - Rijd jij op je step sneller dan een voetganger?
 - Als je met een step rijdt, let je dan goed op voor de voetgangers?

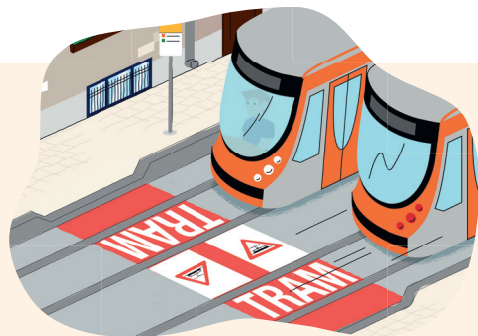
Vraag 6

Waarom heeft de tram altijd voorrang, ook op voetgangers?

- A. Omdat hij niet kan afwijken van zijn traject vanwege de rails en omdat hij er lang over doet om te remmen.
- ~~B. Omdat hij zijn planning moet respecteren.~~

Suggesties voor de bespreking van vraag 6 in de klas

- Een tram is erg zwaar en remt daarom langzaam af.
- Bovendien staat hij op rails. Hij kan dus niet van zijn parcours afwijken om een obstakel te ontwijken.
- Als je het geluid van een tram hoort of er één ziet naderen, moet je dus altijd stoppen om hem te laten passeren, zelfs als je aan een zebrapad staat en het licht voor jou op groen staat!
- Vragen die je aan je leerlingen kan stellen:
 - Ben jij aandachtig voor het geluid van de tram als je op weg bent?
 - Welke andere voertuigen hebben voorrang? *Ziekenwagens, politieauto's en brandweerwagens, alleen als hun sirene aan staat.*

Vraag 7

Wat betekent dit verkeersbord?

- A. Verboden voor voetgangers, ik mag hier niet stappen.
- ~~B. Dit is een gevaarlijke plaats voor voetgangers, ik moet hier dus goed opletten.~~

Suggesties voor de bespreking van vraag 7 in de klas

- Het ronde rode bord verbiedt voetgangers om te passeren, omdat het gevaarlijk is. Je ziet dit verkeersbord bijvoorbeeld bij grote bouwwerven.
- Verwar dit verkeersbord niet met het rode driehoekige bord met voetgangers op, dat voertuigen waarschuwt dat ze voorzichtig moeten zijn omdat er veel voetgangers in de buurt zijn.
- Vragen die je aan je leerlingen kan stellen:
 - Waar zie je vaak het driehoekige verkeersbord? *In de buurt van scholen.*
 - Ken je nog andere verkeersborden?

Vraag 8

Wat betekent dit verkeersbord?

- A. Voetgangers moeten aan de rechterkant stappen en fietsers moeten aan de linkerkant fietsen.
- ~~B. Fietsers en voetgangers gebruiken samen het voetpad, ze mogen zelf kiezen waar ze stappen of fietsen.~~

Suggesties voor de bespreking van vraag 8 in de klas

- In Brussel worden voetpaden regelmatig gedeeld met fietsers.
- Je moet dan opletten dat je niet op het fietspad stapt, zodat je de doorstroming van de fietsers en steps niet belemmert, en om jezelf niet in gevaar te brengen.
- Vragen die je aan je leerlingen kan stellen:
 - Heb je dit bord al ergens gezien?
 - Aan welke kant van het voetgangersgedeelte kan je over het algemeen best stappen? Aan de kant die het dichtst bij het fietspad ligt of aan de kant die er het verst vanaf ligt? *Kant die er het verst vanaf ligt.*

Vraag 9

Mogen fietsers op de stoep rijden?

~~A. Nee, nooit.~~

B. Ja, maar alleen als de fietser jonger is dan 10 jaar.

Suggesties voor de bespreking van vraag 9 in de klas

- Tot de leeftijd van 10 jaar mag je op de stoep fietsen. Je bent kleiner en dus minder zichtbaar, en je hebt minder verkeerservaring dan een volwassene. Als er een goed fietspad is, afgescheiden van het autoverkeer, dan kan je dat gebruiken, zodat je de voetgangers niet hindert.
- Tieners en volwassenen mogen nooit op de stoep rijden.
- Als een fietser via de stoep moet gaan, bijvoorbeeld door werkzaamheden, moet hij van zijn fiets afstappen en met de fiets aan de hand verder gaan.
- Vragen die je aan je leerlingen kan stellen:
 - Fiets jij op de stoep?
 - Heb je al volwassenen op de stoep zien fietsen? Wat zou je hen kunnen zeggen?
 - Mag je al fietsend oversteken op een zebrapad? *Ja, maar je moet voorrang geven aan voetgangers en aan andere voertuigen.*

Vraag 10

Wat zijn dode hoeken voor een bestuurder?

~~A. De zones rond een voertuig waar de bestuurder voetgangers het best kan zien.~~

B. De zones rond een voertuig waar de bestuurder voetgangers niet kan zien.

Suggesties voor de bespreking van vraag 10 in de klas

- Alle voertuigen hebben dode hoeken. De dode hoeken zijn groter bij grote voertuigen (vrachtwagens, bussen, trams ...) omdat zij helemaal niet achter zich, naast zich en net voor hun voertuig kunnen kijken.
- Als voetganger of fietser moet je proberen niet te dicht bij een groot voertuig te gaan, zoals een vrachtwagen of een bus.
- Vraag die je aan je leerlingen kan stellen:
 - Heb jij ook een dode hoek? *Ja, ik kan niet achter mijn hoofd kijken.*

2. Kan jij een risicovolle situatie herkennen, en je gedrag eraan aanpassen?

Vraag de leerlingen om te denken aan een verplaatsing die ze regelmatig te voet doen. Vraag hen of ze onlangs tijdens deze verplaatsing werden verrast door een andere weggebruiker. Welke situaties lijken hen risicovol?

Op straat komen we soms risicovolle situaties tegen. Ben jij al eens een risicovolle situatie tegengekomen tijdens het stappen? Beschrijf de situatie.

Wat zou een veiliger en verstandiger gedrag geweest zijn, in de situatie die je net beschreven hebt (door jou en/of door de andere weggebruiker)?

Oefening in groep

- Verdeel de leerlingen in groepjes van vier. Vraag hen om na te denken over mogelijke risico's die ze zouden kunnen tegenkomen in hypothetische situaties, die in hun oefeningenbundel staan afgebeeld. Als ze meerdere risico's zien, mogen ze die in volgorde van belangrijkheid rangschikken. Vraag hen na een paar minuten om aan de volgende situatie te beginnen, totdat ze de zeven situaties hebben besproken.
- Als alle groepjes klaar zijn, bespreek je samen de antwoorden, en suggereer je (met behulp van de verbeterbundel) hoe elk van deze risico's kan worden vermeden of verminderd. Denk na over mogelijke aanpassingen van het persoonlijke gedrag en over eventuele aanpassingen aan de infrastructuur.

Denk met je groep na over de situaties die in deze oefeningenbundel staan. Wat kan risicovol zijn? Wat is het juiste gedrag om risico's te vermijden?

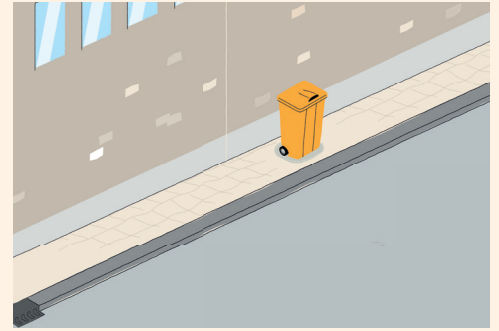
Situatie 1: Een vervaagd zebraapad

- Een vervaagd zebraapad kan gevaarlijk zijn omdat bestuurders van voertuigen minder zullen verwachten dat daar mensen kunnen oversteken.
- Externe oplossing: het zebraapad opnieuw laten schilderen.
- Hoe voorkom je dat je jezelf in gevaar brengt als je op een vervaagd zebraapad wil oversteken?
 - ➔ Respecteer de gouden regels voor het oversteken.
 - ➔ Dring jezelf niet op aan het andere verkeer: VOORRANG is NIET hetzelfde als VEILIGHEID.

Situatie 2: Smal of versperd voetpad

- Een smal of versperd voetpad kan gevaarlijk zijn omdat er geen ruimte is om elkaar te kruisen. Voetgangers moeten misschien een stukje op de weg lopen om verder te kunnen gaan. Er is ook niet genoeg ruimte voor rolstoelen of kinderwagens.
- Externe oplossing: aan de gemeente of aan het Gewest vragen om de voetpaden te verbreden.
- Wat moet je doen als je op een smal voetpad bevindt?
 - ➔ Blijf zo veel mogelijk op het voetpad. Loop achter elkaar, als je in groep bent.
 - ➔ Als het niet meer mogelijk is om op het voetpad te stappen, volg dan de regels voor het omzeilen van een obstakel en keer zo snel mogelijk terug naar het voetpad.
 - ➔ Als er geen voetpad meer is, gebruik dan de meeste veilige beschikbare infrastructuur (fietspad, parkeerstrook ...) en stap aan de kant van de weg waar je het verkeer het best kan zien aankomen.

Situatie 3: Voetpad gedeeld met fietsers

- Op een voetpad gedeeld met fietsers, blijven voetgangers en fietsers niet altijd mooi op hun gedeelte. Dit kan de doorstroming voor de fietsers bemoeilijken en kan leiden tot een botsing tussen een voetganger en een fietser. Ook kan een lange leiband van een hond een gevaar vormen, mensen kunnen erover struikelen.
- Externe oplossing: markeer duidelijk het verschil tussen fietspad en voetpad. Sensibiliseer zowel voetgangers als fietsers over de gedeelde ruimte.
- Hoe voorkom je dat je jezelf in gevaar brengt op een gedeeld voetpad?
 - ➔ Blijf als voetganger op het deel van het voetpad dat voor jou is voorbehouden, en stap bij voorkeur op een goede afstand van het fietspad.
 - ➔ Als de kant niet is aangegeven, loop dan niet in het midden, maar kies de kant die het meest geschikt lijkt (meestal de huizenkant).

Situatie 4: Druk verkeer

- Bij druk verkeer is het moeilijk om over te steken, zowel met als zonder zebrapad. Je moet oppassen voor allerlei voertuigen: auto's, maar ook fietsen, steps en motorfietsen die langs de stilstaande wagens kunnen rijden.
- Externe oplossing:
 - ➔ De fietspaden duidelijk markeren, zodat iedereen zijn plaats op de weg heeft en je de fietsers die de stilstaande auto's voorbij steken goed kan zien aankomen.
 - ➔ Verkeersdrempels, verkeerslichten en/of zebrapaden toevoegen.
- Hoe steek je best over op een drukke plaats?
 - ➔ Neem de tijd om te observeren, zorg ervoor dat ALLE bestuurders zijn gestopt om je te laten passeren, ook de fietsers en ook de auto's achter degenen die zijn gestopt.
 - ➔ Blijf tijdens het oversteken controleren of het verkeer stilstaat.

Situatie 5: Oversteken voor een stilstaande bus

- Als een bus of tram stilstaat, kun je niet zien wat er achter gebeurt. Het is gevaarlijk om over te steken, want een voertuig kan de bus voorbijsteken.
- Externe oplossing: zebrapaden aanleggen op een veilige afstand van bus- of tramhaltes.
- Hoe steek je best over voor/achter een stilstaande bus of tram?
 - ➔ Wacht tot de bus of tram vertrokken is.
 - ➔ Indien dit niet mogelijk is (bv. de bus staat in panne):
 - Haast je niet, maar kijk goed naar beide kanten om te zien of de weg vrij is.
 - Vermijd over te steken ACHTER de bus/tram, wegens de dode hoeken, tenzij er zich een zebrapad achter de halte bevindt. Zorg ervoor dat je oogcontact maakt met de bestuurder als je VOOR de bus/tram wil oversteken.
 - Steek niet in één keer over, maar stop aan de rand van de bus/tram om te controleren of de weg erachter vrij is.

Situatie 6: Werken op straat en/of op het voetpad

- Als er werken zijn, is het voetpad of het zebrapad soms geblokkeerd of moeilijk toegankelijk. Soms moet je dan op de weg lopen.
- Externe oplossing: baken met hekken duidelijk de zone af waar voetgangers zich veilig kunnen verplaatsen.
- Hoe kan je je best verplaatsen in het geval van werken?
 - ➔ Kijk goed waar de voertuigen moeten rijden en waar de voetgangers moeten stappen, om zeker te zijn dat je op de juiste plaats gaat stappen.
 - ➔ Als de zichtbaarheid slecht is, respecteer dan de gouden regels voor het oversteken en stop aan de rand van het visuele obstakel (kijklijn) alvorens verder te gaan.

Situatie 7: Oversteken aan een verkeerslicht, waar fietsers of auto's kunnen afdraaien

- Fietsers mogen, als een verkeersbord het aangeeft, door het rood licht rijden. Hierbij zouden ze voetgangers kunnen verrassen.
- Soms staat het licht voor auto's op groen, terwijl ook het licht voor voetgangers in een zijstraat op groen staat.
- Externe oplossing:
 - ➔ Pas de regeling van de verkeerslichten aan, om conflicten te vermijden.
 - ➔ Installeer verkeersborden of kruislichten om de voorrang en de kleur van het verkeerslicht van tegenliggers aan te geven.
- Hoe steek je best over bij een verkeerslicht?
 - ➔ Zelfs als het verkeerslicht op groen staat, moet je naar beide kanten en over je schouder kijken voordat je oversteekt. Zo kan je controleren of de voertuigen (meestal fietsen of auto's), die mogen afslaan in de richting van het zebrapad waarover je wilt oversteken, je hebben gezien.

